

Josep Cruanyes, Creu de Sant Jordi 2018

Agnès Toda i Bonet

No podíem deixar d'aprofitar la revista per a parlar amb Josep Cruanyes, un dels nostres socis, per al qual el 2018 va ser un any molt especial, perquè a través de la Creu de Sant Jordi se li va reconèixer tota una dedicació a la llengua en el seu àmbit, el dret. En parlem per conèixer-lo més bé i, d'aquesta manera, conèixer també millor quina és la nostra situació lingüística, entre altres coses.

—Com a advocat t'has interessat especialment per reivindicar els drets lingüístics de la llengua catalana; és aquesta fervorosa tasca teva, com a membre, entre altres, de la Comissió de Llengua Catalana del Consell

de Col·legis d'Advocats de Catalunya, la que es va al·legar per a donar-te la Creu de Sant Jordi el passat 2018. En primer lloc, per molts anys i gràcies perquè les teves aportacions ens afecten a tots; però explica'ns una mica què es fa des d'aquesta entitat. Després ja continuarem amb les altres a les quals pertany i des de les quals has fet aquestes aportacions.

—Jo sóc un dels fundadors de la Comissió de Llengua Catalana, que és una entitat formada per tots els col·legis d'advocats de Catalunya que pretén promoure l'ús de la nostra llengua en l'àmbit de la justícia, entre els advocats. I durant aquest temps s'han fet certes tasques de valoració de materials, de valoració de textos... per promoure aquest ús normal del català.

El meu pare era advocat i devia fer, potser, el primer judici en català en els anys setanta, perquè, encara en temps del franquisme, en una apel·lació que es feia a l'Audiència, el president de la sala es deia Poch, era català i es coneixien, i un altre que hi havia també era català, i van decidir fer-ho en català. I així es va fer.

Jo, com a advocat sempre he utilitzat la meua llengua, com una llengua normal.

Ja vaig estar vinculat a una comissió que hi havia al Col·legi d'Advocats —que s'havia creat en els anys seixanta i que havia començat a fer una tasca de normalització del català— en què hi havia hagut el meu pare, l'advocat Sagarra i altra gent. Aquella comissió venia del temps de la República i havien publicat *50 documents en català*, un llibre molt útil de documents jurídics comentats. I des de la Comissió de Llengua Catalana que després es va crear —i jo vaig ajudar a fer-ho des del Col·legi de Barcelona, juntament amb gent d'altres col·legis— hem fet sempre aquesta tasca. El català en la justícia és molt important, perquè els documents més antics que es conserven en català, són documents jurídics; en el moment en què el llatí no era entès, de seguida en l'àmbit del dret, que és l'àmbit de la vida de les persones, els documents es van començar a redactar en català.

—Una cosa és que els advocats utilitzeu el català, però una altra és amb el que us podeu trobar en un judici; la resposta que podeu tenir davant el fet que utilitzeu el català.

—En el 99,99% dels casos en què he intervingut no he tingut problemes. Però sí que és cert que hi ha una sentència del Tribunal Constitucional que diu que una llengua oficial és quan una llengua, independentment del seu arrelament social, és utilitzada per les administracions públiques com a llengua de relació entre elles i en relació amb els ciutadans. Per tant, vol dir que una llengua que és considerada oficial és llengua de les administracions públiques; això en l'administració de la justícia no passa. En tot cas és tolerada; no tens problemes, però no s'utilitza. L'administració de la justícia, per tant, incompleix el deure de l'ús de la llengua oficial.

El fet de parlar en català ajuda que l'altre advocat es decideixi. Però a vegades parles amb el jutge en català abans que es comenci a gravar el judici i ell, quan comença a parlar, ho fa en castellà, tot i que després,

com que tu li parles en català, ell et contesta en català. És una cosa que no té sentit.

I també hi ha situacions del procediment penal en què a una persona que no entengués la llengua (un kurd o un àrab d'Egipte, per exemple) se li ha de traduir tot el procediment, no solament quan l'interroguen, sinó també tot el procediment, perquè entengui tot el que passa. Resulta que la Generalitat de Catalunya és qui contracta els traductors i no té cura que els traductors, a part de traduir d'aquella llengua (el mandarí, el kurd...), també sàpiguen català. Jo no em dedico al dret penal, però algunes companyes meves es troben que el traductor els demana que li parlin en castellà, perquè, si no, ell no els entén. Això és responsabilitat de la Generalitat i des de la Comissió de Llengua Catalana ens hi hem adreçat en diferents ocasions i no ho han resolt. Aquesta situació es genera per culpa del nostre govern i és intolerable. A Catalunya tenim molts traductors, hi ha gent capaç i podem resoldre-ho. Qui ho impedeix? La indolència de l'administració.

—**També ets el president de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics (vinculada a l'IEC). Què hi feu?**

—És una entitat creada en els anys cinquanta, després de la guerra civil, en temps de clandestinitat de l'Institut. Les societats filials específiques en matèria de l'Institut són societats obertes i en què participa gent de l'especialitat. I aquesta societat es va crear per a promoure el nostre dret, el dret català, la recerca i l'estudi del dret en llengua catalana... I amb aquesta finalitat hem fet un *Diccionari jurídic català*, que està penjat a la xarxa i és un diccionari en construcció, i, després, dues revistes: *Revista Catalana de Dret Privat* i *Revista de Dret Històric*, que permeten donar sortida a recerques sobre el dret català, el dret a Catalunya. Aquestes són les principals tasques, a part de la tasca de difusió sobre el dret català.

—**El dret català difereix del dret espanyol?**

—Sí, una de les coses que van quedar del decret de Nova Planta és el dret privat, que sempre s'ha mantingut. A mitjan segle XIX hi va haver una lluita per part dels advocats catalans per intentar que aquest dret pogués actualitzar-se, perquè, en desaparèixer les Corts Catalanes l'any 1714, va deixar de tenir l'element de renovació que té tot el dret. Tot i això, a finals del segle XIX, amb el Codi Civil espanyol, es va intentar eliminar; va ser una de les primeres lluites

del catalanisme, perquè d'alguna manera el dret conforma la societat, les característiques de la societat es reflecteixen en les relacions jurídiques, amb un dret específic. Duran i Bas va tenir un paper important en aquesta tasca. El Codi Civil establia que, teòricament, es faria una mena de compilacions d'aquest dret, però des dels juristes catalans es volia una legislació àmplia, no que quedés com una cosa residual. De fet, el dret català és el bàsic a Catalunya i, d'acord amb el Codi Civil, el dret espanyol és subsidiari, accessori, en cas que no estigui regulat una determinada qüestió pel dret català, excepte en unes institucions determinades.

A Catalunya amb la República es va aconseguir que, per primer cop d'ençà del decret de Nova Planta, es pogués començar a legislar dret català. I es va començar a elaborar una llei que es coneix molt poc: l'únic lloc en què durant la República la dona va tenir un ple

L'únic lloc en què durant la República la dona va tenir un ple reconeixement jurídic davant l'home, va ser a Catalunya.

reconeixement jurídic davant l'home, va ser a Catalunya, perquè el Parlament de Catalunya va promulgar una llei d'igualtat jurídica absoluta entre l'home i la dona. A Espanya ni amb la República, en el dret espanyol, no es va fer. Això amb

el franquisme va decaure, però en els anys seixanta es va fer una compilació del dret català, amb un intent de salvar els mobles, i es va aconseguir introduir el fet que la dona no havia de dependre del seu marit per a les seves decisions a partir del fet que a Catalunya hi ha una divisió de béns.

Durant el franquisme s'ha dit que la dona sempre estava limitada al marit. En les normes que va imposar l'Estat en relació amb el treball, sí; però en la gestió econòmica —per a l'obertura d'un compte corrent, o per a vendre, per exemple— la dona catalana —recollint una part d'aquell dret català de la República— no el necessitava per a res; això a partir dels anys seixanta quan es va aprovar la compilació. Però anteriorment, de fet, ja era un principi de dret català.

A Catalunya la dona sempre havia comptat amb una divisió de béns i amb un patrimoni propi, i la gestió d'aquests béns era d'ella, no havia de dependre del marit. Amb l'Estatut d'avui, en què s'ha fet el Codi Civil de Catalunya, s'ha pogut legislar d'una manera àmplia, com s'havia començat en la República, seguint el dret que teníem en la Nova Planta, sobre el nostre dret civil. Ara des dels contractes, quan compres una casa, fins a altres qüestions sobre la vida familiar, tot està regulat pel dret català.

En relació amb la igualtat de l'home i la dona, en el dret espanyol encara es continua parlant de «pàtria potestat»; en el dret català això no existeix: és la «potestat del pare i la mare» o el que se'n diu la «potestat parental»; no es refereix a cap gènere, perquè tant el pare com la mare, o qui sigui, tenen el mateix dret; i s'ha tret aquest nom patriarcal antic de la pàtria potestat.

—El dret català i el dret espanyol xoquen en alguns àmbits?

—No és que xoquin, perquè el dret no xoca. Però, curiosament, des de l'Estat espanyol es vol mantenir una interpretació restrictiva de l'amplitud que pot tenir la legislació del dret català, basat en la mentalitat franquista. El franquisme va ser un moment de repressió política i a Catalunya, per part dels juristes catalans, es va intentar fer una compilació amplíssima que va ser retallada i imposada d'una manera molt restrictiva, perquè el que volien era que quedés un dret molt residual; ara no hauríem de patir per això. I el fet que el Tribunal Constitucional tendeixi a interpretar-ho d'aquesta manera és una tremenda injustícia i, a més, amb la imposició d'unes lleis franquistes que, d'altra banda, la Constitució diu que són il·legals. El que volen imposar és que el que no estigui recollit en la compilació no es pot desenvolupar, però la compilació ens la van limitar, i nosaltres tenim dret a legislar sobre el dret. El dret català era un sistema jurídic complet i volem que ho torni a ser. És que ens volen limitar més que el que ens havia limitat Felip V?

—Cal recordar que en el 2006 ja et va ser atorgat el Premi d'Actuació Cívica per la Fundació Lluís Carulla per tota la teva tasca; incloent-hi, segurament, també el teu paper dins la Comissió de la Dignitat, que és una història d'èxit. Però s'ha aconseguit tot el que es pretenia?

—S'hi continua treballant. Al ministre actual se li va enviar un escrit per dir-li que quedaven alguns documents, que era una qüestió que s'havia de resoldre, que era de justícia, que l'ONU havia advertit l'Estat espanyol que això s'havia de solucionar. La situació en què ens trobem és que l'Estat incompleix les seves pròpies lleis, perquè en la llei del retorn es va fer una comissió mixta que va acordar que determinada documentació es transferiria, i el Ministeri de Cultura, en aquells moments en mans del PP, va decidir que determinada documentació no la transferiria.

Nosaltres continuem, perquè això s'ha d'acabar de resoldre. Estem parlant amb la consellera de Cultura i estem d'acord amb l'anàlisi. Hem aconseguit una qüestió molt important, que era fer un acte de justícia; moltes famílies i entitats han pogut recuperar una documentació que no sabien ni tan sols que els havien requisat. Després de vuitanta anys, com a mínim, hem aconseguit que a Catalunya a aquesta gent se'ls restitueixi aquesta documentació. A Espanya no s'ha aconseguit, tot i que la Llei de retorn establia que es retornaria; van fer un decret per incomplir-lo.

El principal objectiu de la Comissió de la Dignitat era tenir una data de caducitat, però hem continuat treballant en la memòria històrica i hem treballat en la campanya de reconeixement de les víctimes del franquisme.

Vam ser nosaltres que vam redactar la llei de reparació jurídica de les víctimes del franquisme que el Parlament de Catalunya va aprovar l'any 2017 i que anul·la tots

els consells de guerra franquistes de Catalunya. La vam redactar, aquesta llei, des de la Comissió de la Dignitat, tot i que després s'hi adherissin altres entitats.

També hem recuperat alguns monuments de Barcelona que havien estat manipulats pel franquisme; per

Des de l'Estat espanyol es vol mantenir una interpretació restrictiva de l'amplitud que pot tenir la legislació del dret català, basat en la mentalitat franquista.

exemple, el monument de Mistral que hi ha a Montjuïc, d'on s'havien tret les inscripcions en català i en occità que hi havia. La Comissió de la Dignitat va aconseguir que l'Ajuntament de Barcelona, després de molts anys, restituís aquest monument. O el monument de la proclamació de la República Catalana, on també s'havia tret la inscripció que hi havia.

Hi ha altres qüestions a reparar, més enllà dels papers de Salamanca, que també estan vinculades a la repressió. És curiós que en relació amb els documents de Salamanca quan els papers eren en català es van traduir, però ara sembla que no són capaços de fer-ho. Això és el mateix que passava en els consells de guerra del franquisme, ara fa vuitanta anys, i curiosament també condemnaven aquella gent per un delictes imaginari, que era el delictes de rebel·lió; no és cap casualitat; és la repressió, que, quan li interessa, entén el català i ho utilitza per a reprimir, però, quan es tracta de respectar els drets, no els respecta.

—La situació actual fa que els advocats siguin imprescindibles per a tirar endavant; conèixer els nostres drets és fonamental perquè no ens els trepitgin. Malgrat tot, defensar-los, encara que la defensa s'empari, fins i tot, en lleis internacionals —em refereixo als drets humans, per exemple— no és gaire fàcil, oi?

—No cal saber gaire dret, però, en termes lingüístics, partint del principi que una llengua oficial és una llengua d'ús del país, en tots els àmbits aquella llengua no pot ser impedita en el seu ús i si en qualsevol àmbit se n'impedeix l'ús s'actua contra la llei.

En termes generals ens trobem amb un Estat autoritari i la manca d'un Estat de dret, perquè quan l'Estat no compleix les lleis vol dir que no estem en un Estat de dret. I quan acusa de delictes que no existeixen, vol dir que no estem en un Estat de dret. Per tant, vol dir que a Catalunya estem vivint com en un estat d'excepció. Això implica que no es respecten els drets, com en el franquisme —en una altra dimensió, però amb la mateixa situació. En els tribunals quan la policia és la que garanteix els drets, però no els respecta —no els respecta en determinats sentits: el lingüístic, per exemple—, vol dir que estem en un estat d'excepció; però, a més, en un estat d'excepció no declarat.

—Què pot fer la ciutadania si vol contribuir a avançar?

—No podem admetre el que hi ha i hem de lluitar perquè això canviï. Els homes i dones han de poder viure lliures; si això un Estat no ho respecta, s'ha de lluitar per aconseguir abatre aquesta situació injusta, que no hem de suportar per res; i els qui ho estan incomplint cometent actes contra els drets humans, que és la cosa més greu que es pot cometre. Hem de defensar els nostres drets, que és el que ens fa lliures.

—L'any passat no solament vas rebre la Creu de Sant Jordi, sinó que també vas ser elegit vice-president de l'Assemblea Nacional Catalana. Què implica, això? Com ha canviat la teva vida en aquest sentit?

—He de combinar les coses i es fa difícil la vida privada, la meva feina... Però cal fer bullir l'olla. L'Assemblea pretén lluitar pels nostres interessos, defensar la sobirania de Catalunya, l'autodeterminació de tots els pobles. Som un poble al qual no es respecta i del qual es volen vulnerar els drets —com es va fer d'una manera dramàtica amb l'aplicació de l'article 155 de la Constitució.

No podem admetre el que hi ha i hem de lluitar perquè això canviï. Hem de defensar els nostres drets, que és el que ens fa lliures.

És una qüestió de dret. Es diu: «A Catalunya som pactistes»; i això s'intenta interpretar com si nosaltres renunciéssim als nostres drets. El pactisme volia dir un Estat de dret, que era el sistema jurídic que hi havia a Catalunya, en què les lleis

no les feia el rei, sinó que es feien d'acord entre les corts i el rei, i hi havia un conjunt de característiques per a mantenir aquest equilibri. Això és el pactisme. Per tant, vol dir que a Catalunya sempre havia tingut molta importància el respecte al dret, a la llibertat. Pactisme és sobirania, plena sobirania.

Tenim molta feina a fer, però ens en sortirem. I la prova és la repressió, perquè ens volen reprimir per intentar dissuadir-nos. Tenen por davant una societat que majoritàriament vol exercir els seus drets. Això ho tenim a les nostres mans i ho hem d'exercir. Els vencerem i guanyarem.

Ho deixem aquí, doncs: «Els vencerem i guanyarem.»